

2025-12-09

Dnr: KS 2022/106

Handläggare

Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare

Kommunfullmäktige

Svar på motion om minskad tvångsanslutning till vatten och avlopp

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår motionen.

Sammanfattning av ärendet

Motion om minskad tvångsanslutning till vatten och avlopp har återremitterats till kommunstyrelsen för komplettering genom att utreda lagligheten i att, med förbehåll, påkalla regelverk enligt motionens att-satser (KF 2023-12-13, § 214).

Kommunen har enligt 6 § LAV skyldighet att ordna vattenförsörjning och avlopp i ett större sammanhang där det behövs för att skydda människors hälsa eller miljön och det inte finns möjlighet att lösa fastigheternas behov genom enskilda anläggningar. När ett verksamhetsområde är beslutat finns få valmöjligheter för fastighetsägaren, annat än att överklaga kommunfullmäktiges beslut, avgiften eller Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut om förbud eller föreläggande. Kommunen ska inte fatta beslut om verksamhetsområde för vatten och avlopp om det inte finns ett behov (6 § LAV). Fastighetsägaren ges dessutom möjlighet att påverka innan beslutet fattas (6 a-d § LAV).

Kommunen kan inte ta fram ett regelverk som möjliggör för fastighetsägare att skjuta upp anslutning till det kommunala VA-nätet när ett verksamhetsområde är beslutat eftersom det skulle bryta mot lagen om allmänna vattentjänster (12, 24, 25 §§ LAV).

Eftersom införandet av allmänna vattentjänster är lagstyrt är det inte lämpligt att kommunen tar fram ett separat regelverk för detta.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Den 15 februari 2022 inkom en motion om minskad tvångsanslutning till vatten och avlopp. Motionen föreslår följande:

- Att ett regelverk ska tas fram som tydliggör befintliga fastighetsägares valmöjligheter vid inrättandet av ett kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp.
- Att regelverket ska göra det möjligt att skjuta upp anslutning till det kommunala VA-nätet så länge fastighetsägaren kan visa att anslutning inte behövs med hänsyn till skyddet för hälsa och miljö.

- Att regelverket kommuniceras så tydligt för allmänhet, politiker och berörda fastighetsägare att syftet med lagen om allmänna vattentjänster kan uppnås mer effektivt än idag.

Motionen behandlades senast i Kommunfullmäktige 2023-12-13. Förslag till beslut var att anse motionen färdigbehandlad med hänvisning till antagandet av proposition 2021/22:208 *Vägar till hållbara vattentjänster*. Bakgrunden till förslaget var att det kommande arbetssättet med vattentjänstplan skulle leda till att kommunernas bedömning av behovet av en allmän vattentjänst skulle bli mer flexibel och tydligare kommunicerad med berörda då vattentjänstplanen är föremål för samråd och granskning. Båda delar ansågs stämma överens med motionens intentioner. I övriga delar av motionens förslag hänvisades till gällande lagstiftning. När ett verksamhetsområde väl är beslutat styr Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) införandet och reglerar när anslutningsavgift ska betalas. Miljöbalken (MB) styr tillsynen och ger Miljö- och hälsoskyddsnämnden möjlighet att ge förbud och förelägganden kopplat till den enskilda anläggningen.

Kommunfullmäktige beslutade att återremittera motionen till kommunstyrelsen för komplettering genom att utreda lagligheten i att, med förbehåll, påkalla regelverk enligt motionens att-satser (KF 2023-12-13, § 214).

Nedan följer en genomgång av respektive att-sats:

Att ett regelverk ska tas fram som tydliggör befintliga fastighetsägares valmöjligheter vid inrättandet av ett kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp.

Kommunen har enligt 6 § LAV skyldighet att ordna vattenförsörjning och avlopp i ett större sammanhang där det behövs för att skydda människors hälsa eller miljön och det inte finns möjlighet att lösa fastigheternas behov genom enskilda anläggningar.

Inför beslut om verksamhetsområde har det funnits möjlighet för fastighetsägaren att lämna synpunkter i samråd och granskning av kommunens Vattentjänstplan som innehåller kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses (6 a-d § LAV). Ett kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp grundar sig alltid i ett behov av tjänsterna och när det är beslutat ska det införas för att skydda människors hälsa och/eller miljön (6 § LAV). De områden som pekas ut som aktuella för verksamhetsområde har alltså bedömts inte kunna lösa avlopp- eller vatten med en enskild anläggning.

Enligt Kretslopp och vattens arbetsrutiner arrangeras ett informationsmöte för fastighetsägarna innan ett verksamhetsområde antas i kommunfullmäktige. Där förklaras vad beslutet innebär samt hur man kan överklaga ett kommunfullmäktigebeslut. Detta är inget som lagstiftningen kräver utan något som genomförs för att tydliggöra och underlätta kommande process.

När kommunfullmäktige har beslutat om ett verksamhetsområde för vattenförsörjning eller avlopp enligt 6 § ska kommunen snarast tillgodose behovet genom en allmän VA-anläggning.

En fastighetsägare ska enligt 24 § LAV betala avgifter för en allmän VA-anläggning om fastigheten finns inom VA-anläggningens verksamhetsområde, behöver en vattentjänst

med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön och behovet inte kan tillgodoses bättre på annat sätt. Om fastighetsägaren inte håller med om kommunens bedömning att fastigheten ska ingå i det kommunala VA-nätet har fastighetsägaren i detta skede möjlighet att överklaga. Då måste fastighetsägaren bevisa att fastigheten inte har behovet av vattentjänsterna eller att de enskilda anläggningarna är likvärdiga eller bättre än den allmänna VA-anläggningen.

VA-huvudmannen kan aldrig kräva fysisk anslutning, det kan endast tillsynsmyndigheten Miljö- och hälsoskyddsnämnden göra genom att förbjuda utsläpp på den enskilda anläggningen och/eller förelägga anslutning till det kommunala VA-nätet (9 kap. 7 § MB). VA-huvudmannen tar dock ut avgift för anläggningen oavsett om fastigheten har anslutits till det kommunala VA-nätet eller inte. Det beror på att anläggningen som beslutats måste anläggas och finansieras.

När ett verksamhetsområde är beslutat finns alltså få valmöjligheter för fastighetsägaren, annat än att överklaga kommunfullmäktiges beslut, avgiften eller Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut om förbud eller föreläggande.

Eftersom införandet av allmänna vattentjänster är lagstyrt är det inte lämpligt att kommunen tar fram ett separat regelverk för detta.

Att regelverket ska göra det möjligt att skjuta upp anslutning till det kommunala VA-nätet så länge fastighetsägaren kan visa att anslutning inte behövs med hänsyn till skyddet för hälsa och miljö.

När ett verksamhetsområde är beslutat enligt 6 § LAV har kommunen en skyldighet att snarast tillgodose behovet genom en allmän VA-anläggning. Som redovisat ovan ska inte kommunen fatta beslut om verksamhetsområde för vatten och avlopp om det inte finns ett behov (6 § LAV). Fastighetsägaren ges dessutom möjlighet att påverka innan beslutet fattas (6 a-d § LAV).

Om kommunen inte tar beslut om ett verksamhetsområde som har behov av allmän VA-anläggning får Länsstyrelsen förelägga kommunen att fullfölja skyldigheten tillsammans med ett vite (51 § LAV).

Kommunen kan inte ta fram ett regelverk som möjliggör för fastighetsägare att skjuta upp anslutning till det kommunala VA-nätet när ett verksamhetsområde är beslutat eftersom det skulle bryta mot lagen om allmänna vattentjänster (12, 24, 25 §§ LAV).

En enskild fastighet behöver inte ansluta till det anlagda VA-nätet om inte Miljö- och hälsoskyddsnämnden ger förbud om utsläpp på den enskilda anläggningen eller förelägger anslutning till VA-nätet. Däremot behöver avgift tas ut enligt 24 § LAV. Fastighetsägaren kan överklaga avgiften och i den processen visa att behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Att regelverket kommuniceras så tydligt för allmänhet, politiker och berörda fastighetsägare att syftet med lagen om allmänna vattentjänster kan uppnås mer effektivt än idag.

Det är inte lämpligt att ta fram ett regelverk enligt förslaget.

Beredning

Ärendet har beretts i samverkan med kommunjurist (Kommunstyrelseförvaltningen), utredningsingenjör VA (Samhällsbyggnadsförvaltningen) och miljö/hälsoinspektör (Miljö- och byggnadsförvaltningen). På grund av ärendets komplexitet och hög belastning hos kommunens jurister har svaret på återremissen dröjt.

Laghänvisningar

Vägar till hållbara vattentjänster, Prop. 2021/22:208

Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster

Miljöbalk (1998:808)

Underlag

Beslut KF 2023-12-13 § 214, Svar på motion om minskad tvångsanslutning till vatten och avlopp

Samhällsbyggnadsnämndens yttrande, 2022-10-13

Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande, 2022-10-24

Byggnadsnämndens yttrande 2022-10-25

Jill Stor

Avdelningschef näringsliv och strategisk samhällsplanering

Bilagor

Motion om minskad tvångsanslutning till vatten och avlopp, 2022-02-15

Sändlista

Handläggare av ärendet

Motionären

Juridik- och säkerhetsavdelningen

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Samhällsbyggnadsnämnden